

Hyvinvoinnin vuosiraportti 2024

Johtoryhmä 26.5.2025
Kunnanhallitus 2.6.2025
Kunnanvaltuusto 9.6.2025

Sisällys

1 TIIVISTELMÄ	2
2 JOHDANTO	2
3 INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI.....	3
3.1 TEA-viisari.....	3
3.2 HYTE-kerroin	5
4 TEHDYT TOIMENPITEET VUONNA 2024	8
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	17
6 VUOSIRAPORTIN LAATIJAT.....	17

1 TIIVISTELMÄ

Joroisten kunnan strategian (2022–2030) strategisia päämääriä ovat:

- Joroinen tunnetaan houkuttelevasta ja turvallisesta ympäristöstään asua ja yrittää
- Kunnassa toimitaan yhteistyössä kehittyen, kestävä talous ja digitalisaatio huomioiden
- Kuntalaisten palveluiden laadusta ei tingitä
- Hyvinvointia saamme luonnosta, liikunnasta ja kulttuurista
- Vahvistetaan Keski-Savon kuntien elinvoimaa lisäämällä itsenäisten kuntien yhteistyötä

Joroisten hyvinvointisuunnitelma pohjautuu laajaan hyvinvointikertomukseen vuosille 2021–2025. Hyvinvointisuunnitelma sisältää arjen turvallisuussuunnitelman ja osallisuussuunnitelman.

Joroisten laajan hyvinvointisuunnitelman painopisteet ja tavoitteet vuosille 2021–2025 ovat:

- I. Päihteiden käytön ehkäisy ja mielen hyvinvointi**
 - o Alaikäiset ovat päihteettömiä
 - o Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu
 - o Aikuisten ja ikäihmisten mielenterveys vahvistuu
- II. Turvallisuuden vahvistaminen**
 - o Ketään ei kiusata
 - o Väkivaltaa ei sallita
- III. Terveellisten elintapojen edistäminen**
 - o Terveyttä edistävä liikunta vahvistuu
 - o Ylipaino vähenee
- IV. Osallisuuden vahvistaminen**
 - o Nuorten kokemus osallisuus vahvistuu
 - o Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat
 - o Vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa (EVA) otetaan käyttöön

Tilastojen valossa monet asiat ovat hyvin, mutta parannettavaakin on. Painopistealueista tulee kiinnittää erityisesti huomiota päihteiden käytön ehkäisyyn, mielen hyvinvointiin ja terveellisten elintapojen edistämiseen.

HYTE-kerroin (euroa/asukas) oli vuonna 2024 18,3, kun se vuonna 2023 oli 18,6 ja vuonna 2022 19,6.

2 JOHDANTO

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman tekeminen perustuu lakiin. Sote-järjestämislain 6. § mukaan kunnan on:

- seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin

- pystyttävä raporttoimaan toteutetuista toimenpiteistä
- valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista (Valtuustokausittainen hyvinvointikertomus)
- strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet (Hyvinvointisuunnitelma)
- raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain (Vuosittainen hyvinvointiraportointi).

Hyvinvointikertomustyöstä myös raportoidaan vuosittain valtuustolle. Tämä raportti on hyvinvoinnin vuosiraportti vuodesta 2024, jossa kuvataan vuonna 2024 hyvinvointisuunnitelman mukaiset tehdyt toimenpiteet ja tarkastellaan kehitystä seurantaindikaattorien valossa.

[Hyvinvointisuunnitelma 2021–2025 Hyväksytty valt. 3.10.2022.pdf](#)

3 INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI

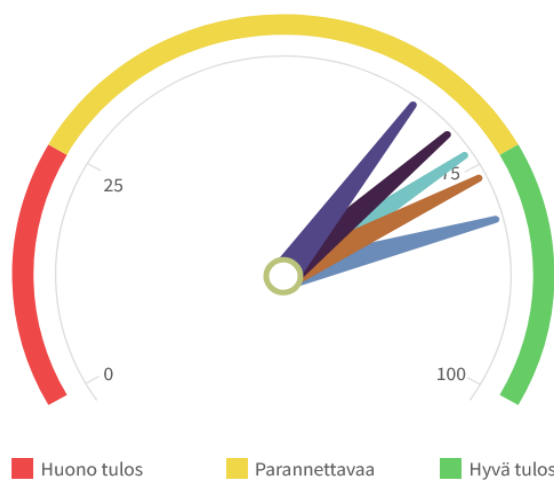
3.1 TEA-viisari

TEA-viisari kuvaa terveydenedistämiseksi (TEA) eli toimintaa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Tiedonkeruu on tapahtunut kyseisen toimialan/kokonaisuuden johtavalle viranhaltijalle, joka kokoaa tietoja yhteistyössä muiden viranhaltijoiden kanssa. Terveydenedistämiseksi muodostuu seitsemästä eri näkökulmasta, jotka ovat:

1. **Sitoutuminen** kuvaa strategiatasolla sitoutumista terveyden edistämiseen. Siinä tarkastellaan terveyden edistämisen näkymistä muun muassa useamman vuoden kattavissa strategia- ja ohjelma-asiakirjoissa sekä toimialan vuosittaisissa talous- ja toimintasuunnitelmissa.
2. **Johtaminen** kuvaa ehkäisevän työn ja terveydenedistämistyön vastuun organisointia, määrittelyä sekä toimeenpanoa.
3. **Terveysseuranta ja tarveanalyysi** kuvaa vastuuväestöjen terveydentilan ja siihen vaikuttavien tekijöiden seuranta- ja tarveanalyysia väestöryhmittäin sekä niiden raportointia johtoryhmälle ja luottamushenkilöorganisaatiolle.
4. **Voimavarat** kuvaavat henkilöstön ja muiden voimavarojen mitoittamista ja osaamista.
5. **Osallisuus** kuvaa asukkaiden mahdollisuuksia osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin.
6. **Yhteiset käytännöt** kuvaa, missä määrin on sovittu yhteisistä toimintakäytännöistä.
7. **Muut ydintoiminnot** ovat toimialakohtaisesti määritettäviä terveyden edistämisen ydintoimintoja, jotka tulisi organisaatiossa toteuttaa. Ulottuvuus kuvaa soveltuvien osien toiminnan kattavuutta ja volyyymiä. (www.teaviisari.fi)

Tulokset ilmoitetaan TEA-viisari-verkkopalvelussa pistemäärän 0–100 välillä. Pistemäärät ovat muodostettu pisteyttämällä toimintaa kuvaavat tiedot suhteessa lainsäädäntöön, suosituksiin ja hyviin käytäntöihin. Pistemäärä kuvaa, miten hyvin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu. Suurin osa kerättävistä tiedoista on ei/kyllä-tyyppisiä, jolloin 'ei' antaa nolla pistettä ja 'kyllä' sata pistettä. Pistemäärä 100 tarkoittaa, että toiminta on kaikilta osin hyvän käytännön ja hyvän laadun mukaista. Puuttuva tieto alentaa pistemäärää samalla tavalla kuin hyvän käytännön tai laadun kannalta kielteinen vaihtoehto. Pisteet 0–24 on huono tulos, 25–74 on parannettavaa ja 75–100 hyvä tulos.

Kaikki sektorit : Joroinen 2024

Pisteet	Joroinen	Koko maa
Kaikki sektorit	73	70
Kuntajohto	81	83
Perusopetus	76	64
Lukiokoulutus	70	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Liikunta	65	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	73	72

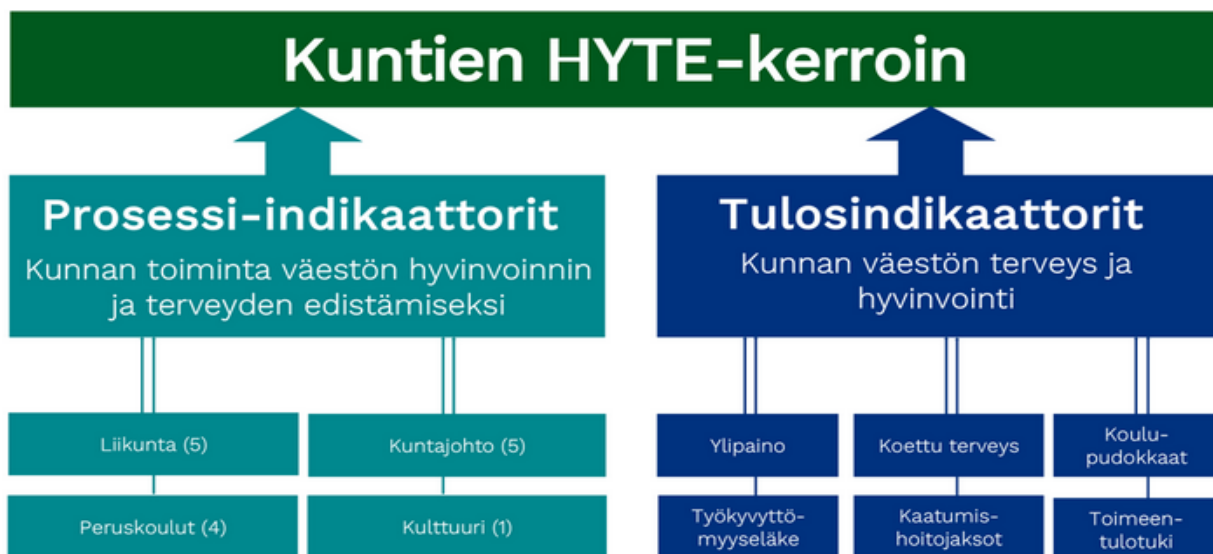
Pisteet	2024	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013
Kaikki sektorit	73	78	74	69	73	78	77	74	70	70	68	66
Kuntajohto	..	81	..	55	..	73	..	75	..	78	..	67
Perusopetus	..	76	..	79	..	81	..	74	..	55	..	56
Lukiokoulutus	70	..	85	..	75	..	76	..	..	..	81	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Liikunta	65	..	77	..	64	..	82	..	75	..	76	..
Hyvinvointialueet	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Kulttuuri	..	73	..	73	..	76	..	..	..	..	..	..

Kokonaistulos on koko maata vähän parempi. Perusopetuksen tulos on koko maata huomattavasti parempi ja muiden sektoreiden tulokset joko koko maata vähän parempia tai huonompia.

3.2 HYTE-kerroin

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveystalvet siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023 alkaen, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla, siltä osin kuin se kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Hyvinvointialue vastaavasti vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin se liittyy hyvinvointialueen lakisääteisiin tehtäviin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.

Tuloksia kuvaavia tulosindikaattoreita (6 kpl) ovat ylipaino, koettu terveys, koulupudokkaat, työkyvyttömyyseläke, kaatumishoitojaksot ja toimeentulotuki.

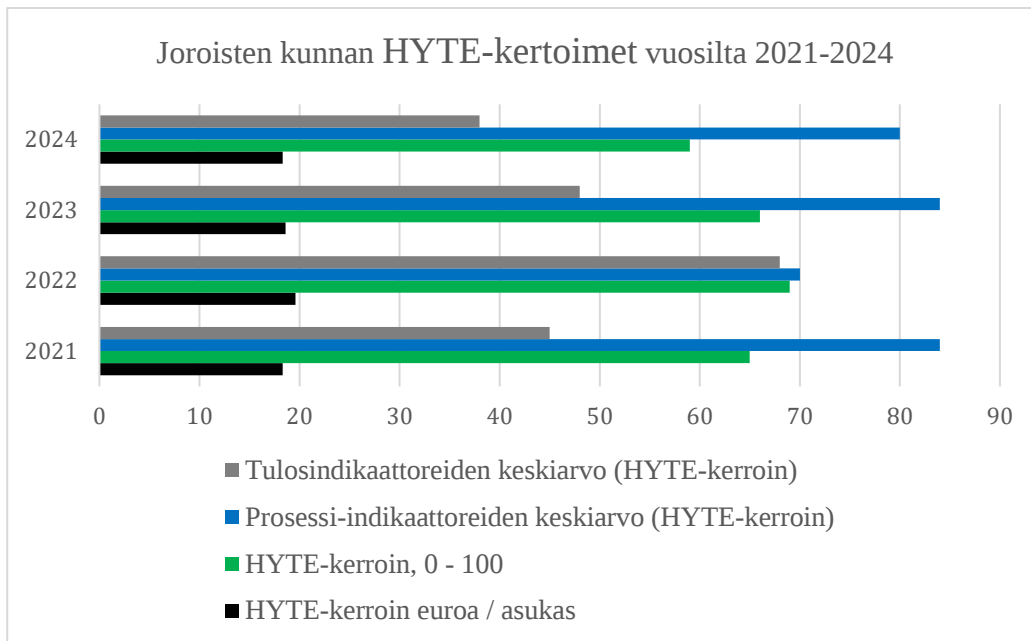
Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

HYTE-kerroin (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) on osa kuntien valtionrahoituksen määräytymistä Suomessa. Sen tarkoituksena on kannustaa alueita panostamaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastaa HYTE-kertoimen indikaattoreiden määrittelystä ja kehittämisestä, ja nämä indikaattorit voivat muuttua ajan myötä.

Joroisten kunnan HYTE-kertoimet vuosilta 2021–2024

(HYTE-kerroin laskelma Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki)

	2021	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas	18,3	19,6	18,6	18,3
HYTE-kerroin, 0–100	65	69	66	59
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	84	70	84	80
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)	45	68	48	38

HYTE-kerroin tulosindikaattorien kehitys eri vuosina Joroisten kunnassa
(HYTE-kerroin laskelma Tulostaulukko - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki)

Indikaattorit	2021	2022	2023	2024
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä	224,9	318,3	326,8	253,9
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista	20		23,8	
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	7,6	14,4	13,8	
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	1,4	1,2	1	1,1
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	10	9,9	9,2	9
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista info ind. 3906	17,3		25	

Skaalattu HYTE-kerroin	2021	2022	2023	2024
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori	44	100	52	39
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	59	59	52	52
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	42	67	51	9
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	33	60	55	30
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	31	61	43	63
Ylipaino, skaalattu HYTE-kerroinindikaattori	60	60	34	34

Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät

sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kuntien erotus osuu. Jos osuus on 5 prosenttia tai alle, muutosta ei enää edellytetä, vaan kunta saa tästä indikaattorista 100 pistettä.

Lisäosan suuruus määräytyy toimintaa kuvaavista prosessi-indikaattoreista ja tuloksia kuvaavista tulosindikaattoreista.

Toimintaa kuvaavia prosessi-indikaattoreita on 15 kpl (peruskoulut 4, liikunta 5, kuntajohto 5 ja kulttuuri 1).

Peruskoulut:

- Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkistaminen kolmen vuoden välein
- Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa
- Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit
- Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

Liikunta:

- Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa
- Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen
- Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille
- Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarvointiin

Kuntajohto:

- Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista
- Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista
- Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen
- Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kulttuuri:

- Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä (esim. kulttuuriluotsi tai -kaveritoimintaa)

Tuloksia kuvaavia tulosindikaattoreita (6 kpl) ovat ylipaino, koettu terveys, koulupudokkaat, työkyvyttömyyseläke, kaatumishoitojaksot ja toimeentulotuki.

Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden tai mittausajankohdan erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet.

HYTE-kerroin (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) on osa kuntien valtionrahoituksen määräytymistä Suomessa. Sen tarkoituksena on kannustaa alueita panostamaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) vastaa HYTE-kertoimen indikaattoreiden määrittelystä ja kehittämisestä, ja nämä indikaattorit voivat muuttua ajan myötä.

4 TEHDYT TOIMENPITEET VUONNA 2024

Tässä seuraavassa kuvataan hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin tehtyjä toimenpiteitä.

I. Päihteiden käytön ehkäisy ja mielen hyvinvointi

o Alaikäiset ovat päihteettömiä

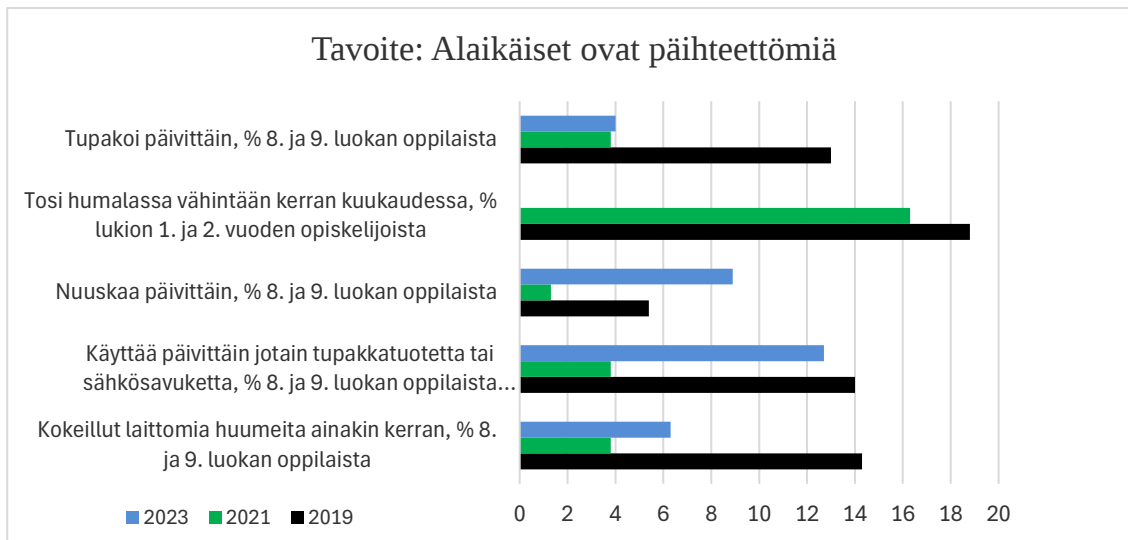
- Pakka-toimintamalli on paikallisten alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisyyn kehitetty menetelmä. Sitä vahvistettiin alueellisesti yhteistyössä Varkauden ja Leppävirran kanssa.
- Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö osallistui Pohjois-Savon EPT-verkoston kokouksiin ja jakoi tietoa omaan kuntaan.
- Ehkäisevän päihdetyön vuosikello laadittiin EPT-ryhmässä.
- Yläkoulu- ja lukioikäisille oli päihdevisa ja päihdetilannekysely, josta saatiin vertailutietoa valtakunnalliseen päihdetilannekyselyyn.
- Kampanjat ”Hakematta paras – ethän välitä alkoholia alaikäiselle” ja ”Lapsi lasin takana” toteutettiin.
- Yläkoulussa oli päihdeaiheisia vanhempainiltoja ja tilaisuuksia, käytössä oli myös tupakkapolkumalli.
- EPT-ryhmä ja EPT-koordinaattori toivat tietoa eri huumeaineiden vaikutuksista ja kokeilun riskeistä, ja huumeiden puheeksi ottaminen toteutui.
- Moniammatillinen Rukkas-työryhmä kokoontui kaksi kertaa vuoden aikana.
- Joroisten kunta on savuton kunta ja päihteettömyyden tukemista ja puheeksi ottavaa kulttuuria koko kunnan palveluissa vahvistettiin.

EPT = ehkäisevä päihdetyö

Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin ja erityisesti paikalliseen ja alueelliseen ehkäisevään päihdetyöhön panostettiin.

Tilastojen valossa 8. ja 9. luokan oppilaiden laittomien huumeiden kokeilut, päivittäinen tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeiden käyttö, nuuskaaminen sekä päivittäinen tupakointi lisääntyivät vuodesta 2021 vuoteen 2023, mutta osittain vähentyivät edelliseen kyselyyn (2019) verrattuna.

Tavoite: Alaikäiset ovat päihteettömiä	2019	2021	2023
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista	14,3	3,8	6,3
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)	14	3,8	12,7
Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	5,4	1,3	8,9
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	18,8	16,3	
Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista	13	3,8	4

Päihdeaiheisten vanhempainiltoja järjestettiin kaksi vuonna 2024.

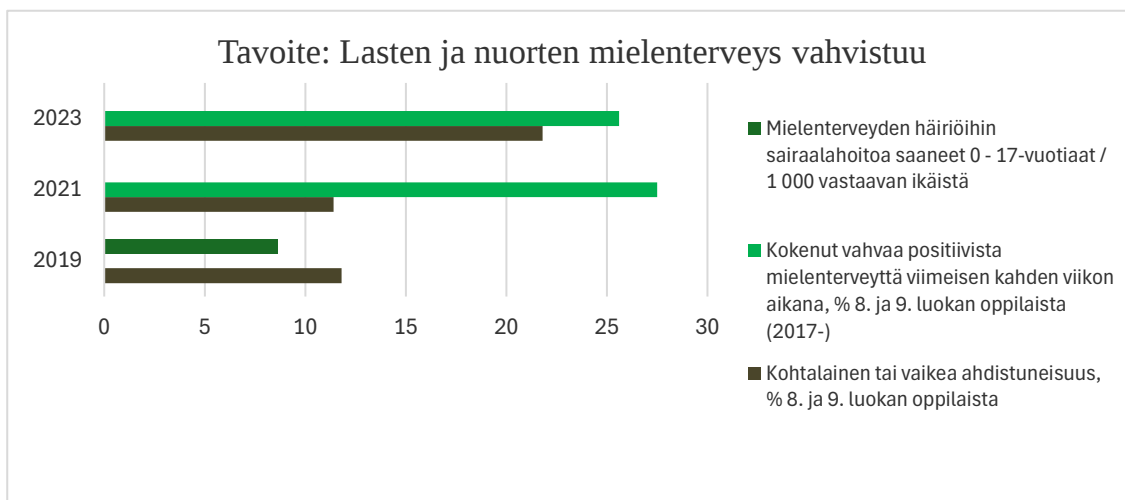
○ **Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu (0–17 v.)**

- Kaikki varhaiskasvatuksen opettajat ovat käyneet Lapset puheeksi-toimintamallin koulutuksen ja menetelmää tarjottiin perheille ja käytetään tarvittaessa.
- Varhainen vuorovaikutus (Vavu-työmenetelmä - vahvuutta vanhemmuuteen ja parisuhteen puheeksi ottamisen työkalupakki) oli varhaiskasvatuksessa käytössä osittain.
- Strategiamenetelmä (ADHD) oli käytössä koulussa ja opiskeluterveydenhuollossa.
- Käytössä oli myös monitoimijainen yhteistyömalli, jonka tavoitteena on monialainen ja yhteen toimiva perhekeskusverkosto, jossa perheet saavat sopivaa tukea arkeensa ennaltaehkäisevästi ja varhain yhdellä yhteydenotolla.
- Tunteiden Tuuli-menetelmä on pysyvä osa alkuopetuksen kulttuurikasvatusta kaikissa Verso-kunnissa. Vuonna 2024 tunnetaitokasvatus-työpajat järjestettiin poikkeuksellisesti Kirsi Kunnas 100-teemalla.
- Mielenterveyden puheeksi otot olivat käytössä tarpeen mukaan vastaanotolla.
- Nuorille oli käytössä masennusseula RBDI.
- Lapsille ja nuorille tarjottiin harrastustoimintaa ja mielekästä tekemistä. Joroinen on mukana lastenkulttuurikeskus Verson hallinnoimassa Harrastamisen Suomen mallissa. Harrastamisen Suomen malli mahdollistaa lasten ja Nuorten harrastamisen koulupäivän yhteydessä. Monipuolista harrastustoimintaa tarjosivat monet tahot, kuten kunta, seurakunta, seurakunta, seurakunta ja yhdistykset.
- Koulupoissaolojen puuttumismalli toteutui.
- Mielenterveyden vahvistamisen huomioitiin tunnetaitotunneilla.
- IPC ohjaus- ja neuvontamenetelmä (nuorten masennuksen interventio). Koulutuksen on käynyt kaksi henkilöä.

Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin.

Tilastojen valossa 8. ja 9. luokan oppilaiden kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus lisääntyi ja vahvaa positiivista mielenterveyttä kokevien määrä pienentyi.

Tavoite: Lasten ja nuorten mielenterveys vahvistuu	2019	2021	2023
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista	11,8	11,4	21,8
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)		27,5	25,6
Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0–17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä	8,6		

o Aikuisten ja ikäihmisten mielenterveys vahvistuu

- Masennusseula (BDI) aikuisille perusterveydenhuollossa oli käytössä tarpeen mukaan vastaanotolla.
- MTEA 1 (mielenterveystaitojen vahvistaminen) ja MTEA 2 (aikuisten mielenterveyden ensiapu) -koulutuksia ei järjestetty.
- Mieliteko-ohjelma on Pohjois-Savossa toteutettava kehitysohjelma, joka keskittyy mielen hyvinvointiin ja päihteiden käytön vähentämiseen vuosina 2021–2030. Joroinen ei ollut enää mukana Mieliteko-ohjelmassa

Suunnitelluista toimenpiteistä toteutui masennusseula (BDI) käyttäminen aikuisille perusterveydenhuollossa. MTEA-koulutuksia ei ollut viime vuonna.

Tilastojen valossa mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä laski vuodesta 2021 vuoteen 2024 ja psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä laskivat merkittävästi vuodesta 2019 vuoteen 2022.

Tavoite: Aikuisten ja ikäihmisten mielenterveys vahvistuu	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25–64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä	26,1	29	35,9	34,2	35,1	29,9

Tavoite: Aikuisten ja ikäihmisten mielenterveys vahvistuu	2019	2020	2022
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä	77,8	83,1	10,6

II. Turvallisuuden vahvistaminen

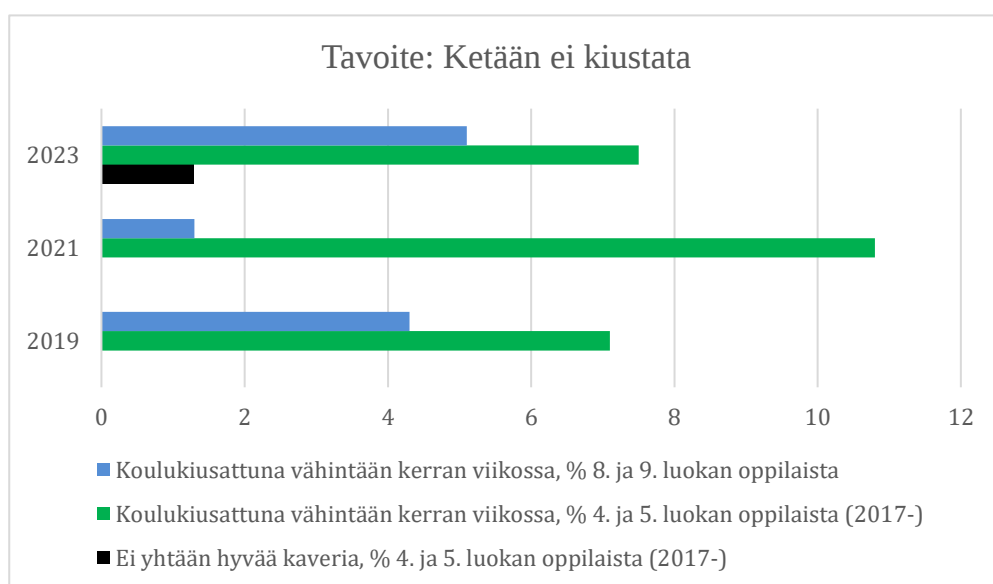
○ Ketään ei kiusata

- Kouluilla ja päiväkodeilla oli käytössä erilaisia toimintamalleja, joilla pyritään vahvistamaan turvallisuutta:
 - MiniVerso varhaiskasvatuksessa (MiniVerso on VERSO-ohjelman tuottama sovittelumalli, joka auttaa lapsia ratkaisemaan riitoja leikin keinoin)
 - Verso-vertaissovitteluohjelma (VERSO-ohjelma on koulutus, joka opastaa sovittelua ja kohtaamisen kulttuuria eri aloilla ja tilanteissa)
 - KiVa Koulu-kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma ja KiVa-vastuuopettaja (KiVa Koulu on Turun yliopistossa kehitetty ohjelma, joka ehkäisee kiusaamista ja tehostaa kiusaamistilanteisiin)
 - Prokoulu (Prokoulu on kehitetty toimintamalli, joka tukee kasvatusyhteisön positiivista toimintakulttuuria ja lasten sosiaalista käyttäytymistä)
- Koululla toimi yhteisöllinen oppilaskunta, johon kuuluu opettajia ja oppilaita yhtenäiskoulusta, koulun henkilökuntaa, työntekijöitä hyvinvointialueelta, kunnasta ja seurakunnasta.
- Ankkuritoiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennalta ehkäisemiseen ja Ankkuritoiminta jalkautui Varkaudesta myös Joroisiin.

Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin.

Tilastojen valossa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa 4. ja 5. luokan oppilaiden määrä vähentyi vuodesta 2021 vuoteen 2023 ja 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä lisääntyi.

Tavoite: Ketään ei kiusatta	2019	2021	2023
Ei yhtään hyvää kaveria, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)	0	0	1,3
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)	7,1	10,8	7,5
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	4,3	1,3	5,1

○ **Väkivaltaa ei sallita**

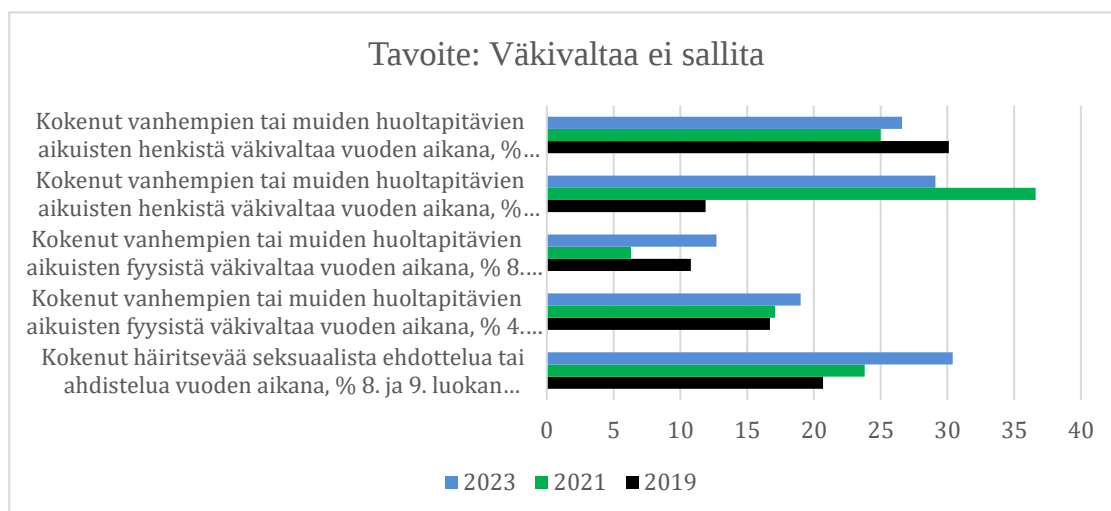
- Seksuaali-, tunne- ja turvataitokasvatusta annettiin nuorille.
- Väkivallatonta vanhemmuutta tuettiin tarpeen mukaan neuvolassa ja kouluterveydenhuollossa.
- Puheeksi otto ja riskiarviointi oli käytössä päihteiden käytön ja masennuksen osalta.
- Käytössä oli ehkäise lähisuhdeväkivaltaa – puheeksi ottamisen ja ohjaamisen polku.
- Käytössä oli myös lähisuhdeväkivallan kartoituslomake (THL) ja HOTUS-hoitosuositus (lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen menetelmät).
- MARAK (moniammatillinen riskiarviointi vakavan parisuhdeväkivallan uhrien auttamiseksi) kokoontui 10 kertaa.

Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin.

Tilastojen valossa häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua kokeneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä kasvoi huomattavasti vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa kokeneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden määrä kasvoi vähän ja 8. ja 9. luokan oppilaiden kasvoi huomattavasti vuodesta 2021 vuoteen 2023. Vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa kokeneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden määrä vähentyi ja 8. ja 9. luokan oppilaiden vähän kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Tavoite: Väkivaltaa ei sallita	2019	2021	2023
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)	20,7	23,8	30,4
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)	16,7	17,1	19
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)	10,8	6,3	12,7
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)	11,9	36,6	29,1
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)	30,1	25	26,6

III. Terveellisten elintapojen edistäminen

o Terveyttä edistävä liikunta vahvistuu

- Sydänliiton Neuvokas perhe tuo tietoa, tukea ja kannustusta lapsiperheiden arkeen. Se oli varhaiskasvatusryhmissä käytössä tarpeen mukaan.
- Kävelyä ja pyöräilyä suosittiin pitämällä huolta kävely- ja pyöräilyreiteistä. Uusi Saimaan reitin rakentaminen aloitettiin.
- Matalan kynnyksen liikuntapaikat pidettiin kunnossa ja niitä kehitettiin edelleen.
- Varhaiskasvatuksessa ja kouluilla oli käytössä valtakunnallisia liikkumista lisääviä ohjelmia, kuten Liikkuva varhaiskasvatus, Liikkuva koulu ja Liikkuva opiskelu.
- Kunnan liikuntatoimi antoi liikuntaneuvontaa vähän liikkuville ja tuki kolmannen sektorin tuottamia harrastusmahdollisuuksia.
- Kouluilla oli monenlaista kerho- ja harrastetoimintaa. Lukiossa toimi urheiluakatemia, joka tarjoaa puitteet monien liikuntalajien harjoitteluun sekä laajan opintojaksovalikoiman liikunnassa. Urheiluakatemiassa voi pelata lentopalloa, salibandya, frisbeegolfia ja osallistua fysiikkatreeneihin.

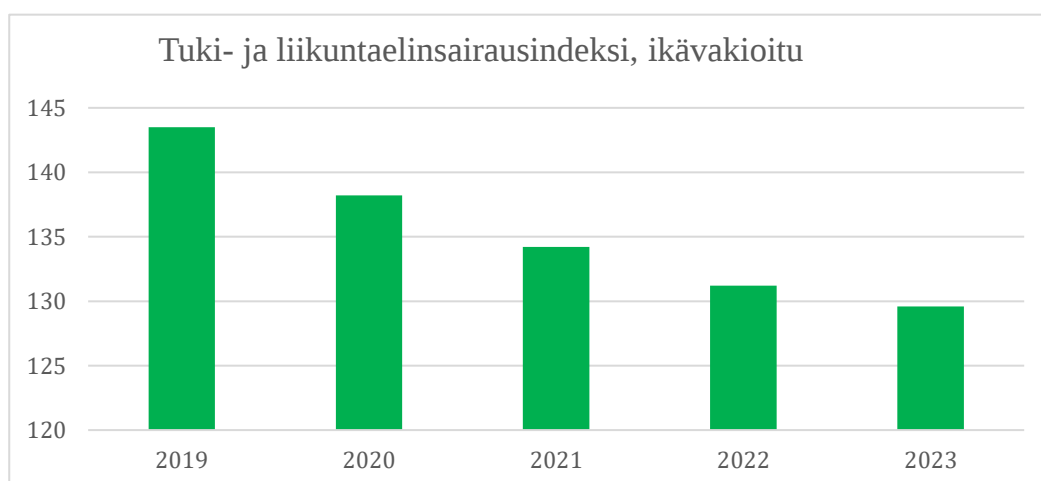
Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin.

Tilastojen valossa hengästyttävän liikunnan harrastaminen vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa 8. ja 9. luokan oppilaista määrä vähentyi huomattavasti vuodesta 2021 vuoteen 2023, mutta vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrä huomattavasti lisääntyi.

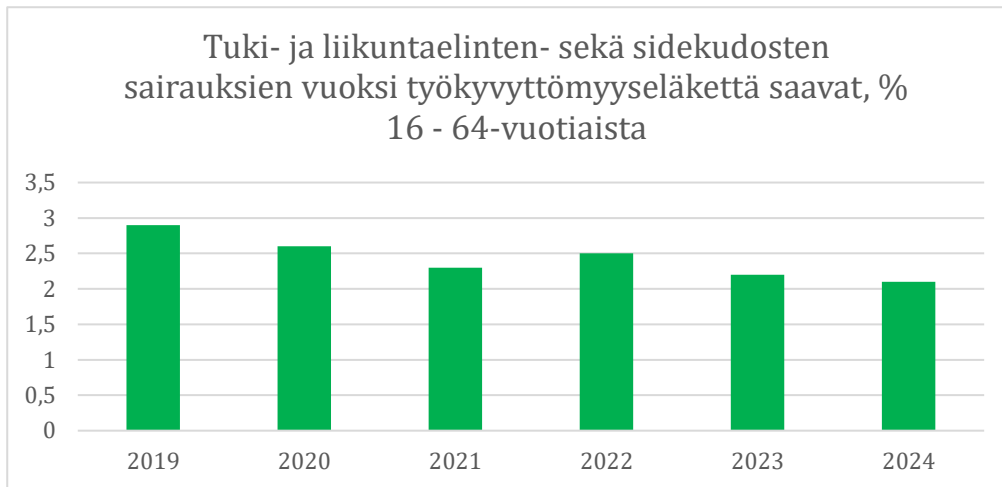
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi laski vähän vuodesta 2022 vuoteen 2023.

Tuki- ja liikuntaelinten sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–64-vuotiaiden määrä vähentyi.

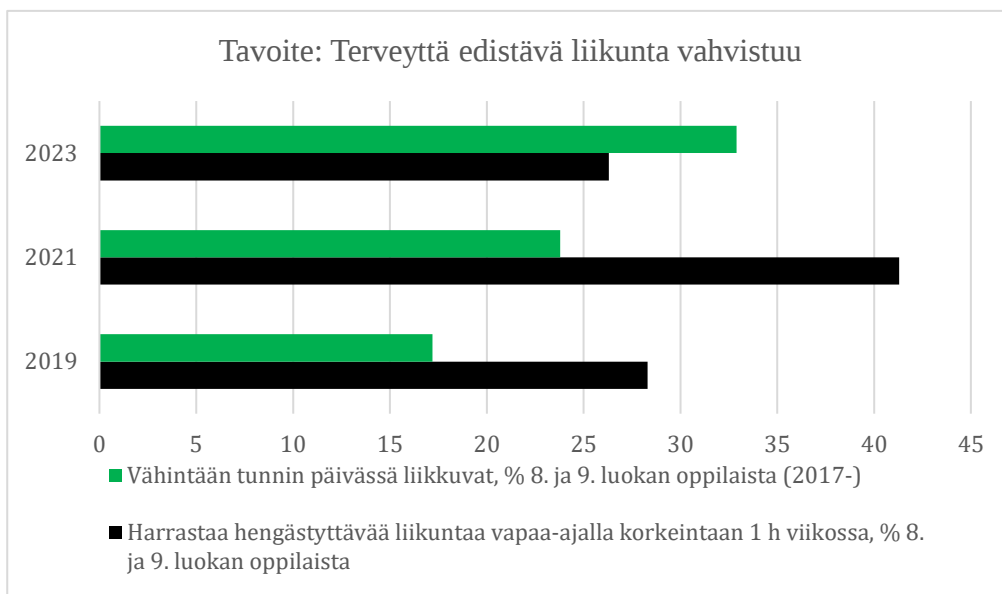
Tavoite: Terveyttä edistävä liikunta vahvistuu	2019	2020	2021	2022	2023
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi, ikävakioitu	143,5	138,2	134,2	131,2	129,6

Tavoite: Terveyttä edistävä liikunta vahvistuu	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista	2,9	2,6	2,3	2,5	2,2	2,1

Tavoite: Terveyttä edistävä liikunta vahvistuu	2019	2021	2023
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista	28,3	41,3	26,3
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)	17,2	23,8	32,9

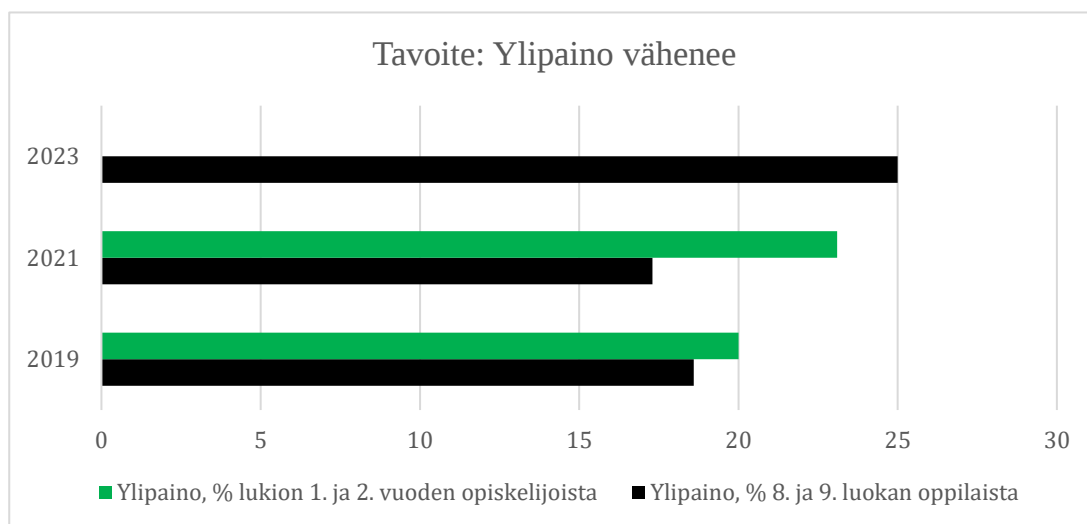
○ Ylipaino vähenee

- Painopolku menetelmä oli käytössä.
- Terveellisiin ruokailutottumuksiin kiinnitettiin huomiota mm. kouluruokailussa.
- Terveyttä edistävä liikuntaneuvontaa annettiin tarvittaessa ja liikunnanohjaaja osallistui vuosittaisiin kutsuntoihin.

Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin.

Tilastojen valossa ylipainoisten 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Tavoite: Ylipaino vähenee	2019	2021	2023
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista	18,6	17,3	25
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	20	23,1	

IV. Osallisuuden vahvistaminen

○ Nuorten kokema osallisuus vahvistuu

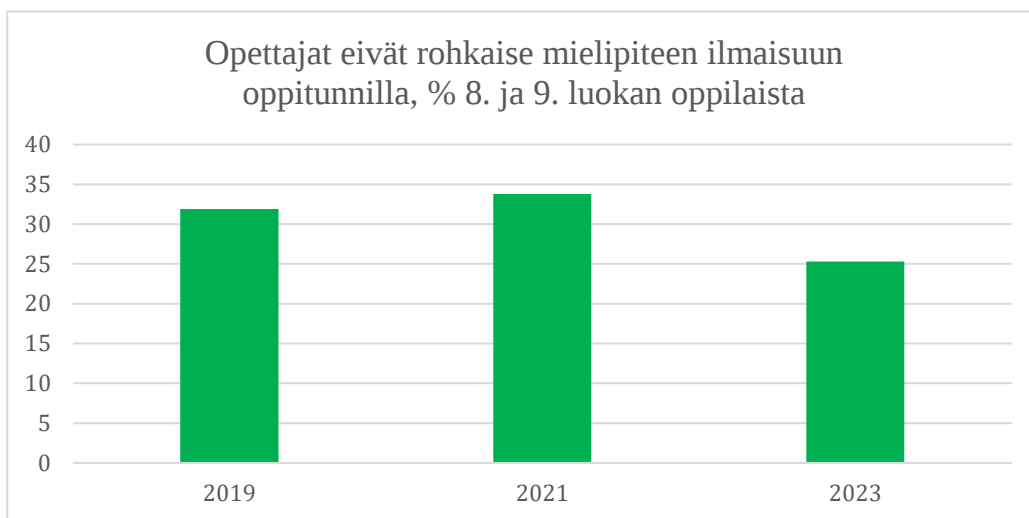
- Oppilaille tehtiin Wilma-kyselyitä, järjestettiin ideariihä ja kysyttiin mielipiteitä enemmän.
- Oppilaskuntatoimintaa oli alakoulussa, yläkoulussa ja lukiossa.
- Yhteisöllisen oppilashuollon tapaamisissa oli opiskelijoiden edustus.
- Nuorisovaltuustotoiminta oli aktiivista ja vuosittainen nuorten kuulemistilaisuus järjestettiin luottamushenkilöille ja virkamiehille. Nuorisovaltuuston edustajalla edustaja osallistui sivistyslautakunnan kokouksiin.
- Nuorten osallisuuden lisäämisen - työpajat (Nuorisoalan osaamiskeskus) toteutettiin v. 2022 ja siitä saatu materiaali oli edelleen käytössä.

Suunnitellut toimenpiteet toteutuivat hyvin.

Tilastojen valossa terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden 8. ja 9. luokan oppilaiden osuus kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla 8. ja 9. luokan oppilaat: vuonna 2021 33,8 ja vuonna 2023 25,3.

Tavoite: Nuorten kokemus osallisuus vahvistuu	2019	2021	2023
Opettajat eivät rohkaise mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla, % 8. ja 9. luokan oppilaista	31,9	33,8	25,3

- **Kuntalaisia osallistavat ja vaikutusmahdollisuuksia lisäävät toimintatavat ovat käytössä**
 - Lapsiparlamenttia ei kunnassa ole, mutta oppilaskunnat toimivat.
 - Kokemusasiantuntijoita vieraili koululla.
 - Kylien elinvoimaa kehitettiin myöntämällä avustuksia kylien toimintaan. Viimeiseksi on perustettu Kuvansin asukasyhdistys ry.
- **Vaikutusten ennakkoarviointi päätöksenteossa (EVA) otetaan käyttöön**
 - Vaikutusten ennakkoarvioinnin käyttöönottamisesta ei ole tehty virallista päätöstä, mutta sitä käytettiin mm. opetussuunnitelman päivittämisessä.

V. Kunnan omat mittarit

Toimenpiteitä on seurattu myös kunnan omilla mittareilla:

- Päihdeaiheisia vanhempainiltoja järjestettiin kaksi.
- Kaikki varhaiskasvatuksen opettajat ovat käyneet Lapset puheeksi-koulutuksen.
- Lapset puheeksi keskusteluja käytiin 20–30 perheen kanssa.
- Nuorten masennuksen interventio IPC-menetelmäkoulutuksen on käynyt kaksi henkilöä.
- Mielenterveystaitojen vahvistaminen MTEA 2 -koulutuksen käyneitä ei ollut.
- Yhteisöllisiä oppilasryhmien tapaamisia, joissa on käsitelty kiusaamista, oli yksi.
- MARAK (moniammatillinen riskiarviointi vakavan parisuhdeväkivallan uhrien auttamiseksi) kokoontui 10 kertaa.
- Lapsiparlamenttia ei ole, mutta oppilaskunnat toimivat.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Kouluterveyskysely (THL) toteutetaan joka toinen vuosi ja viimeiset tulokset ovat vuodelta 2023.

Tilastojen valossa 4. ja 5. luokan oppilaiden koulukiusaaminen on vähentynyt ja opettajat rohkaisevat aiempaa enemmän mielipiteen ilmaisuun oppitunnilla. Parannusta on tullut myös psykiatrian laitoshoidon hoitopäivissä sekä mielenterveyden häiriöiden sairaalahoitoa saaneiden ja sidekudosten sairauksien vuoksi työeläkettä saaneiden osalta.

Noususuunnassa kouluikäisten osalta ovat tupakka, nuuskaaminen, huumeet, kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, ylipaino, fyysinen väkivalta ja seksuaalinen ehdottelu tai ahdistelu.

Ennaltaehkäisevään ja monialaiseen yhteistyöhön tulee jatkossa panostaa enemmän, samoin ehkäisevään päihdetyöhön ja tiiviiseen yhteistyöhön eri tahojen kanssa. Esimerkiksi ylipainoasiassa tulee miettiä yhteistyötä Pohjois-Savon hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa.

Hyte-kerroin (valtionosuuden lisäosa) määräytyy osaksi kunnan tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Hyte-kerroin on pienoissessa laskusuunnassa ja erityisesti tulostindikaattoreihin kannattaa kiinnittää jatkossa huomiota.

Vaikutusten ennakoarviointia on tehty, mutta tavoitteena tulisi olla virallinen päätös EVAN käyttöönotosta. Myös erilaisia suunnitelmia, kuten yhdenvertaisuussuunnitelma tulisi tehdä/päivittää.

Joroisissa tehdään vahvaa HYTE-työtä ja sitä kannattaa jatkaa paneutumalla erityisesti huolta aiheuttaviin tekijöihin, mutta myös huomioida HYTE-kertoimiin vaikuttavat tekijät ja suunnata HYTE-kertoimen kautta saatavaa rahaa entistä enemmän HYTE-toimenpiteisiin.

6 VUOSIRAPORTIN LAATIJAT

Anitta Korhonen, hyvinvointipäällikkö, Joroisten kunta
Säde Rytönen, HYTE- ja osallisuuspäällikkö, Pohjois-Savon hyvinvointialue
Mira Heilimo-Räsänen, sivistystoimen sihteeri, Joroisten kunta
Mika Huovinen, sivistysjohtaja, Joroisten kunta

Lisäksi tehtyjä toimenpiteitä ovat kommentoineet:

Satu Immonen, yhtenäiskoulun rehtori, Joroisten kunta
Mari Huupponen, varhaiskasvatuspäällikkö, Joroisten kunta
Mika Kutvonen, etsivä nuorisotyöntekijä
Teija Lipsanen, sosiaalityöntekijä, Pohjois-Savon hyvinvointialue
Kirsi Memonen, terveydenhoitaja, Pohjois-Savon hyvinvointialue
Henna Heiskanen, kuraattori, Pohjois-Savon hyvinvointialue
Leena Kuusikko, alue-esihenkilö, Pohjois-Savon hyvinvointialue
Sanna Niinimäki, perheiden terveyspalvelujen päällikkö, Pohjois-Savon hyvinvointialue
Helena Törmi, ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön koordinaattori, Pohjois-Savon hyvinvointialue